

**Välimallin asuminen muutoksessa –
Kansalaiskeskustelu asumisoikeusuudistuksista
verkkoympäristössä**

Sosiaalitieteiden
Kandidaatin -tutkielma

Laatija:
Suvi Pajunen

30.5.2025
Turku

Kandidaatin -tutkielma

Oppiaine: Sosiaalitieteet

Tekijä: Suvi Pajunen

Otsikko: Välimallin asuminen muutoksessa – Kansalaiskeskustelu asumisoikeusuudistuksista verkkoympäristössä

Ohjaaja: Yliopisto-opettaja Elina Sutela

Sivumäärä: 36 sivua

Päivämäärä: 30.5.2025

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan, kuinka kansalaiset tulkitsevat ja jäsentävät asumisoikeusjärjestelmään kohdistuvia poliittisia uudistuksia Suomi24-keskustelupalstalla. Tutkielman taustalla on Suomen hallituksen päätös uudistaa asumisoikeuden tukijärjestelmää, joka on aiheuttanut kansalaiskeskustelua sekä herättänyt epävarmuutta järjestelmän jatkuvuudesta. Tutkielma on laadullinen ja siinä hyödynnetään teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistona käytettiin 278 anonyymiä viestiä Suomi24-keskustelupalstalta, jotka on rajattu hallituksen uudistuksia koskeviin keskustelunaloituksiin. Teoreettisena viitekehyksenä toimii julkisen oikeuttamisen analyysimenetelmä, joka koostuu seitsemästä oikeuttamisen maailmasta, joita ovat inspiraatio, kansalaisuus, maine, koti, ekologia, teollisuus ja markkinat. Viestit on analysoitu seitsemän oikeuttamisen maailman viitekehyksellä, ja ne on tyypitelty kolmeen pääluokkaan; kodin maailma; inspiraation, kansalaisuuden ja maineen maailma; sekä markkinoiden ja teollisuuden maailma, jossa ekologian maailma toimii kritiikkinä markkinoiden maailmalle. Analyysissa tunnistettiin kaikki seitsemän oikeuttamisen maailmaa, mutta ne painottuivat eri tavoin. Ekologian maailma jäi marginaaliin, mikä kertoo ympäristönäkökulmien vähäisestä painoarvosta keskustelussa. Keskustelun yleissävy oli epävarma ja huolestunut, mikä korostaa asumisen kysymysten henkilökohtaista ja yhteiskunnallista merkitystä. Erityistä huolta herättivät asumisoikeuden jatkuvuus ja tulevaisuus. Asumisoikeus näyttäytyi keskusteluissa enemmän kuin pelkkänä hallintamuotona – se liittyi myös identiteettiin, turvallisuuteen ja sosiaaliseen asemaan. Tutkielma osoittaa, että poliittiset uudistukset heijastuvat kansalaisten kokemuksiin oikeudenmukaisuudesta ja turvasta. Välimallin asuminen, kuten asumisoikeus, voi tarjota vastauksia asuntopolitiikan keskeisiin haasteisiin, kuten kohtuuhintaisuuteen, asumisturvaan ja segregaaation ehkäisyyn. Asumisoikeuden asemaa tulisi siksi tarkastella vaihtoehtona markkinalähtöiselle kehitykselle. Murros- ja kriisitilanteet voivat myös avata mahdollisuuksia uudistaa järjestelmiä rakentavasti. Tutkielma osoittaa, että asumispolitiikan uudistuksissa on tärkeää huomioida myös asukkaiden kokemukset ja näkemykset.

Avainsanat: asumisoikeusasuminen, asumisoikeusjärjestelmä, asuntopolitiikka, julkinen keskustelu

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Asuntopolitiikka ja välimallin asuminen	6
2.1	Asuntopolitiikka osana hyvinvointivaltiota	6
2.2	Hallintamuodot ja välimallin asuminen	9
2.3	Asuntopolitiikka ja julkinen oikeuttaminen	13
3	Tutkimusasetelma	16
3.1	Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymys	16
3.2	Aineisto	16
3.3	Tutkimusmenetelmät	17
3.4	Positio tutkijana	18
4	Poliittisten päätösten ja asumisoikeusasumisen tulkinta ja jäsentely verkkokeskusteluissa	20
4.1	Kansalaisuuden, inspiraation ja maineen maailma	20
4.1.1	Asukasprofiili ja naapuruus	20
4.1.2	Kansalaisaktivismi ja politiikka	21
4.2	Kodin maailma	23
4.2.1	Asumisen turva ja jatkuvuus	23
4.2.2	Asumisoikeuslaki ja sopimukset	25
4.3	Markkinoiden ja teollisuuden maailma	26
5	Johtopäätökset	29
	Lähteet:	32

1 Johdanto

Asuntojen kustannusten nopea nousu suhteessa palkkoihin ja tuloihin sekä kehittyneissä että kehittyvissä kaupungeissa on tehnyt kaupunkiasumisesta maailmanlaajuisesti yhä vaikeammin saavutettavaa (Wetzstein 2017). Asuminen voidaan nähdä perustarpeena, mutta myös samalla keskeisenä yhteiskunnallisena tekijänä, johon suunnataan huomattavia taloudellisia resursseja (Leinamo ym 2024, 9). Yksi suomalaisen asuntopolitiikan pitkäaikaisista kiistakysymyksistä on, tulisiko asunto-ongelmia ratkaista ensisijaisesti markkinoiden vai valtion kautta (Junto 1990, 16).

Viime vuosina asuntojärjestelmä ja hallintasuhteet ovat olleet merkittävässä muutoksessa, erityisesti asumisoikeusasumisen osalta, joka sijoittuu omistus- ja vuokra-asumisen väliin. Asumisoikeusasuntojen valtiontuki on ajettu alas, ja järjestelmän roolia halutaan tietoisesti pienentää. Samanaikaisesti yleiseen asumistukeen on tehty merkittäviä uudistuksia, mm. omistusasuntojen tuki poistuu, varallisuusharkinta palautetaan ja opiskelijat siirretään yleisen asumistuen saajista opintotuen asumislisän piiriin (Kela, 2025). Asumisoikeus (ASO) on ollut yksi keino tarjota kohtuuhintaista asumista, ilman asunnon omistamista. Kuitenkin nykyiset muutokset, kuten valtion tuen poistaminen uusien ASO-asuntojen rakentamisesta, heikentävät tämän järjestelmän roolia. Tämä kehityssuunta heijastaa laajempaa ideologista muutosta suomalaisessa asuntopolitiikassa, jossa painopiste siirtyy yhä enemmän markkinaehtoihin ratkaisuihin.

Asuntotuotannon ja asumisratkaisujen suunnittelussa on usein sivuutettu asukkaiden tarpeet, sillä päätöksenteossa on painottunut tuotantolähtöisyys, joka palvelee lähinnä suurten toimijoiden etuja (Junto 2010, 287). Tämän tutkielman taustalla on Suomen hallituksen päätös lopettaa valtiontuki uusien asumisoikeusasuntojen rakentamiselle. Päätös on herättänyt laajaa kansalaiskeskustelua ja lisännyt epävarmuutta asumisoikeusjärjestelmän tulevaisuudesta. Ympäristöministeriö on selvittänyt välimallin asumisen tarvetta suurimmilla kaupunkiseuduilla osana arviota asumisoikeusjärjestelmän vaikutuksista. Vaikka asuntotutkijat ovat analysoineet laajasti politiikkadokumentteja ja lainsäädäntöaineistoa, alalta puuttuu tutkimusta, joka pohjautuisi kansalaiskeskusteluihin tai tarkastelisi sitä, miten kohdeyleisö itse tulkitsee näitä asiakirjoja (Hastings 2000). Tässä tutkielmassa tarkastellaan, miten kansalaiset hahmottavat ja tulkitsevat asumisoikeusjärjestelmän uudistuksia – aihetta, jota on tutkittu toistaiseksi vähän. Tutkimusaihe on perusteltu niin asumisoikeusasukkaiden, asuntoja tuottavien yhtiöiden kuin poliittisen päätöksenteon näkökulmasta. Kohderyhmän

esiin nostettu ääni voi syventää ymmärrystä siitä, miten uudistukset koetaan ja millaisia teemoja ne herättävät julkisessa keskustelussa.

Tutkielmassa on hyödynnetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Tutkielman toisessa luvussa tarkastellaan asuntopolitiikan osuutta hyvinvointivaltiossa, sekä sen ajallista kehitystä.

Luvussa käsitellään myös hallintamuotoja ja välimallin asumisen roolia osana asuntopolitiikkaa. Tutkielman teoreettisena viitekehyksenä toimii julkisen oikeuttamisen analyysi, joka tarjoaa mahdollisuuden tulkita erilaisia oikeuttamisen lähtökohtia julkisen keskustelun taustalla (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011). Aineisto koostuu Suomi24-keskustelupalstalta kerätyistä keskusteluista, jotka käsittelevät hallituksen uudistuksia asumisoikeusjärjestelmään. Tutkielman analyysissä jäsennellään julkista keskustelua teoreettisen viitekehyksen avulla aineistosta nouseviin teemoihin. Teemat on jäsennelty analyysissä kolmeen pääkategoriaan, jotka hahmottavat julkisen keskustelun rakentumista. Johtopäätöksissä kootaan yhteen tutkielman keskeiset havainnot.

2 Asuntopolitiikka ja välimallin asuminen

Suomen hyvinvointivaltion kehitys muodostaa keskeisen viitekehyksen asuntopolitiikan tarkastelulle. Suomen asumistaso on jäljessä läntisistä teollisuusmaista ja Suomen asuntopolitiikalle on tyypillistä hallintamuotojen yksipuolisuus, korkea asumisen hinta sekä kuluttajan suhteellisen heikko asema (Junnto 1990, 19). Asumisen moniulotteinen luonne asettaa sen haastavaan ja ristiriitaiseen asemaan poliittisessa päätöksenteossa, sillä se kytkeytyy samanaikaisesti sosiaalisiin, taloudellisiin ja yksilöllisiin ulottuvuuksiin. Junton (1990, 20) mukaan Suomen asuntopoliittiselle päätöksenteolle on tyypillistä ongelmallinen ”ei-päätöksenteko”, jossa ratkaisuja on tehty lähinnä pakon sanelemana, ilman johdonmukaista tai ennakoivaa suunnittelua. Myös Leinamo ja kollegat (2024, 9) toteavat, että suomalainen asuntopolitiikka on ollut paikoin suunnittelematonta ja ailahtelevaa. Tässä katsauksessa tarkastellaan asuntopolitiikan ja hyvinvointivaltion välistä suhdetta Suomen kontekstissa, erityisesti keskittyen siihen, miten välimallin asuminen asemoituu suhteessa hyvinvointivaltion rakenteisiin sekä millainen rooli julkisella keskustelulla on asuntopolitiikan muodostumisessa.

2.1 Asuntopolitiikka osana hyvinvointivaltiota

Asuntopolitiikkaa voidaan tarkastella osana valtion laajempaa poliittista linjaa, jolloin sen muotoutuminen nähdään osaksi kokonaisvaltaista yhteiskuntapolitiikkaa (Bengtson 2001, 256). Esping-Andersen (1991) jaottelee hyvinvointivaltiot kolmeen eri regiimityyppiin, joista Suomi lukeutuu muiden Pohjoismaiden lisäksi sosiaalidemokraattiseen malliin, jolle on tyypillistä korkean verotuksen ja universalismin periaatteen mukaisesti, laajat kaikille avoimet sosiaaliset palvelut ja niiden korkea dekommodifikaation eli markkinariippumattomuuden aste. Esping-Andersenin hyvinvointivaltiomalli keskittyy siihen, kuinka riippumattomia sosiaaliturvan eri osa-alueet ovat markkinavoimista – ominaisuuteen, joka näyttäytyy Pohjoismaissa varsin yhdenmukaisena. Malli ei kuitenkaan ota kantaa valtioiden asuntojärjestelmiin, sillä asuminen on jätetty tarkastelun ulkopuolelle (Stephens 2016). Hyvinvointivaltion ja asumisen välinen suhde on moniulotteinen, ja keskeistä on tarkastella, millainen asema asumisjärjestelmillä on hyvinvointivaltion sisällä (Malpass 2008). Asuntopolitiikka toimii osana talous-, työvoima ja rahapolitiikan kenttää (Junnto 1990,17), jonka takia voidaan ymmärtää, miksi sitä on luonnehdittu mm. hyvinvointivaltion ”huojavana tukipilarina” (Torgersen 1987), mutta myös sen ”keskeisenä kulmakivenä” (Lowe 2004).

Asuminen on yksi tärkeimmistä hyvinvointivaltiota ylläpitävistä sosiaalisista tukipilareista (Kemeny 2001, 53-57). Asuntopolitiikka muodostaakin keskeisen osan hyvinvointivaltion sosiaalipolitiikkaa, ja siihen liittyy sekä sosiaalisia, taloudellisia että poliittisia tavoitteita.

Sosiaalisten tavoitteiden ytimessä on perustason asumisen turvaaminen ja tasa-arvon edistäminen, mikä konkretisoituu esimerkiksi asumisen saatavuuden kautta. Taloudellisella tasolla asuntopolitiikan tavoitteena on tukea työvoiman laatua ja liikkuvuutta sekä edistää alueellista kehitystä ja kulutusta. Poliittisesti sillä on pyritty vahvistamaan yhteiskunnallista integraatiota ja ylläpitämään järjestelmän legitimitettiin. (Juntto 1990, 17, ks. Georg 1984, 21-27.) Suomen tilanne tarjoaa erityisen kiinnostavan näkökulman, sillä Juveniuksen (2024) mukaan sosiaalinen asuntopolitiikka on nykyisin ainoa asumiseen kohdistuva hyvinvointivaltiollinen interventio.

Asuntopolitiikkaa on nimitetty markkinoiden sosiaalipolitiikaksi, sen taloudellisen kytkennän vuoksi (Clawson 1981, 199). Asunto voidaankin ymmärtää kulutushyödykkeenä. Tällöin markkinat toimivat pääasiallisena jakelevana mekanismina, jossa keskeiseksi vaihtelevaksi ominaisuudeksi muodostuu valtion intervention aste (Bengtson 2001). Kemenyn (1995) mukaan, on olemassa sekä dualistisia, että integroituja asuntomarkkinoita, jotka eroavat toisistaan valtion intervention asteessa. Integroiduilla asuntomarkkinoilla kilpailukyky syntyy siitä, että sekä julkista että yksityistä sektoria koskevat samat institutionaaliset säännöt. Omistusasuntovaltaiselle yhteiskunnalle kuten Suomelle, on Kemenyn (1995) typologian mukaan tyypillistä dualistiset asuntomarkkinat, joissa rinnakkain ilmenee sekä julkinen- että yksityinen asuntosektori, erilaisin institutionaalisin säännöin. Integroiduilla markkinoilla pyritään tekemään vuokra-asumisesta kilpailukykyinen vaihtoehto omistusasumiselle, kun taas dualistisilla markkinoilla vuokra-asuminen jää usein marginaaliin (Ruonavaara 2020). Asuntoa ei voida kuitenkaan pitää ainoastaan kulutushyödykkeenä, sillä se näyttäytyy elämän perusedellytyksiä, kuten kodin luomaa turvaa mahdollistavana tekijänä.

Suomalaisessa asuntopolitiikan tarkastelussa polkuriippuvuuden käsite on keskeinen. Polkuriippuvuuden käsite tarkoittaa, että aiemmin tehdyt päätökset ja valinnat vaikuttavat myöhempiin ratkaisuihin ja ohjaavat niiden suuntaa – menneisyys rajaa nykyistä ja tulevia vaihtoehtoja (Mahoney 2000). Asuntopolitiikan kehitysvaiheet voidaan myös osaltaan hahmottaa nykyisen asuntokannan tarkasteluissa. Olennaista on, millaisen ideologian kautta asuntopolitiikkaa on tuotettu. Suomalaista asuntotuotantoa ja -politiikkaa on luonnehtinut

suhdanneherkkyys, mikä on vaikeuttanut pitkäjänteistä suunnittelua (Junto 1990, 16). Huomion arvoista on, että asuntopolitiikkaa tehdään valtiollisen politiikan lisäksi myös kuntatasolla, joiden politiikassa ilmenee olennaisesti eroavaisuuksia (Sutela 2023). Ideologiat ja poliittiset virtaukset vaikuttavat kuitenkin laaja-alaisesti, minkä vuoksi niiden vaikutus näkyy yksityiskohtaisten erojen sijaan kuitenkin erityisesti yleisellä ja rakenteellisella tasolla.

Hyvinvointivaltion supistuminen 1990-luvun laman myötä näyttäytyi politiikassa uudelleenerittelevänä ajanjaksona, jonka markkinaehtoista suuntaa vahvisti Suomen liittyminen Eurooppaan (Niemelä & Saarinen 2012). Suomessa sosiaalipoliittisten suositusten perusajatus on kulkenut universalistisesta kohti tarveharkintaista politiikkaa, osaltaan köyhyyden torjumisen aatteella (Kuivalainen & Niemelä 2010). Tämä voidaan huomata myös hallitusohjelmissa, joissa 1990-luvulta eteenpäin uusliberalistinen kilpailukyky on kietoutunut osaksi ymmärrystä hyvinvointivaltion perustasta, jota kuvaa hallitusohjelmissa esiintyvät markkinavetoiset linjaukset, jotka painottavat hyvinvoinnin luomista talouskasvun kautta (Saarinen, Salmenniemi & Keränen 2014). Tämä heijastuu osaltaan myös asuntopolitiikan suuntaviivoihin.

Kuusen (1931) mukaan asuntokysymys nousee yhteiskunnalliseksi kysymykseksi vasta, kun se koetaan ongelmaksi. 1900-luvun alussa asuntokysymykset jätettiin lähinnä työnantajien ja yksilöiden omalle vastuulle (Leinamo ym. 2024, 15). Sodan jälkeinen jälleenrakennuskausi voidaan nähdä sekä hyvinvointivaltion kultakautena että esimerkkinä kriisiaikoina tyypillisesti aktivoituvasta asuntopolitiikasta (Junto 1990, 191). Ilmiö asettuu vastakkain Junton (1990, 16) kuvaamalle päätöksenteon hitaudelle, joka on perinteisesti luonnehtinut Suomen asuntopolitiikkaa. Vuoden 1945 hallitusohjelmassa ehdotettiin julkisen sektorin merkittävämpää roolia yleishyödyllisen asuntotuotannon edistämässä vastauksena vaikeaan asuntotilanteeseen jonka seurauksena luotiin vuonna 1949 valtion tukema asuntorahoitusjärjestelmä Arvava, jonka alun perin oli tarkoitus olla vain tilapäinen ratkaisu (Leinamo ym. 2024, 15). Leinamo ja kollegat (2024) toteavat, että vaikka vasemmisto ajoi sosiaalipoliittisia tavoitteita aravalainsäädännön yhteydessä, käytännössä painopiste säilyi tuotannon lisäämisessä, jossa korostui taloudellinen kantokyky. Junton (1990, 231) mukaan asuntopolitiikan linja muotoutui residuaaliseksi kun suoraan valtion puuttumista asuntomarkkinoihin pyrittiin rajoittamaan sodan jälkeisen jälleenrakennuksen ja kunniavelkojen maksun jälkeen. Suomessa julkisen vuokra-asuntokannan vuokrasääntely

purettiin 1990-luvun alussa. Samankaltaiset linjaukset ovat olleet näkyvissä myös nykyhetkeen tultaessa.

Tulevaisuuden kannalta asumiseen liittyvät kehityskulut ovat keskeinen tekijä, jossa korostuu asuntojen pitkä käyttöikä ja asuntokannan muutoksien hitaus (Juntto 2008, 7).

Suomessa julkisen vallan rooli asuntopolitiikassa on ollut verrattain rajallinen verrattuna muihin politiikan osa-alueisiin. Vaikka asuntopolitiikassa on korostettu talouskasvun edistämistä sekä yhteiskunnallisen legitimitetin ylläpitämistä, sosiaalisten tavoitteiden toteutuminen on jäänyt vaatimattomammaksi. Erityisesti vähimmäistason asumisen turvaaminen on ollut puutteellista, ja kaikkein heikoimmin sosiaalipoliittisista tavoitteista on toteutunut tasa-arvon edistäminen. (Juntto 1990, 361.) Seuraavaksi tarkastellaan konkreettisesti erilaisia asumisen hallintamuotoja, mukaan lukien välimallin asumisen muotoa. Tarkastelulla pyritään selvittämään, kuinka välimallin asuminen asettuu osaksi suomalaista asuntojärjestelmää ja sen rakenteita.

2.2 Hallintamuodot ja välimallin asuminen

Asumisen hallintamuotojen tarkastelu tarjoaa keskeisen näkökulman yhteiskunnan asuntojärjestelmän ymmärtämiseen (Kemeny 1981). Asuminen on kotitalouden keskeisimpiä elämänvalintoja sekä samalla yksi suurimmista menoeristä. Kotitalouksien asumisvalintoja ohjaavat yksilön resurssit, mutta myös yhteiskunnalliset rakenteet (Juntto 2010, 92). Voidaan todeta, että hallintamuotojen tarjonta ja niihin kohdistettu tuki kertovat osaltaan yhteiskunnan asuntojärjestelmän rakenteesta ja tavoitteista. Ympäristöministeriön selvityksen (2024) mukaan Suomessa valtaosa väestöstä, noin 69 prosenttia asuu omistusasunnoissa, kun taas vapaarahoitteisissa ja ARA-vuokra-asunnoissa asuu yhteensä 29 prosenttia.

Asumisoikeusasuminen taas kattaa vain noin 2 prosenttia väestöstä ja muut välimallin muodot ovat marginaalisia. Kortteisen ja kollegoiden (2005) mukaan hallintamuoista omistusasumista pidetään mieluisimpana asumismuotona sosioekonomisesta asemasta, koulutuksesta tai ammatillisesta taustasta riippumatta. Vaikka omistusasumista pidetään mieluisimpana, voidaan todeta, että asumispreferenssit eivät kuitenkaan aina vastaa realistisia mahdollisuuksia. Valtio tukee asumista eri tukimuodoilla, ja keskeinen kysymys Suomen asuntojärjestelmässä on, minkälaisia hallintamuotoja tuetaan ja millä perusteilla.

Asumisen hallintamuotoja tuetaan Suomessa sekä rakenteellisesti että yksilötasolla. Omistusasumista on valtion toimesta edistetty pääasiassa ASP-järjestelmän kautta, joka on kohdistettu nuorille ensiasunnon ostajille. Vuoden 2025 alusta yleistä asumistukea ei enää saa omistusasuntoihin (Kela 2025). Vuokra-asumisen osalta erotellaan vapaarahoitteinen ja valtion tukema ARA-asuntotuotanto. Vapaarahoitteisessa vuokra-asumisessa tuki toteutuu asumistuen kautta, kun taas ARA-asunnoissa valtio tukee rakennuttamista, säätelee vuokria sekä kohdentaa asuntoja valituille kotitalouksille (Jauhiainen 2019, 11). Lisäksi erityisryhmien asumista tuetaan investointi- ja toimintatuen yhteistyössä julkisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa (Leinamo ym. 2024, 20).

Sosiaalipoliittista asuntopolitiikkaa tuotetaan pääasiassa sosiaalisesti tuotetulla ja tarveharkintaisesti kohdennetulla ARA-asuntokannalla sekä asumistuella. Nämä voidaan luetella kahdeksi keskeiseksi tukimuodoksi, joita ovat kysyntätuki ja tarjontatuki. Kysyntätuki tarkoittaa kotitalouksille maksettavia tulonsiirtoja, kuten asumistukea. Tarjontatuki puolestaan viittaa julkisen sektorin tuen kohdistamiseen kohtuuhintaisen asuntotuotannon edistämiseen. (Jauhiainen ym. 2019, 11.) Vuonna 2022 asumistukea sai 800 000 henkilöä eli 15 prosenttia väestöstä, ja tuensaajissa korostuivat yksinasuvat, joista moni oli eläkeläinen, opiskelija tai työtön (Leinamo ym. 2024, 59). Sosiaalista ja tarveharkintaista asuntotuotantoa, eli tarjontatukea, on pääasiassa toteuttanut vuonna 1949 perustettu ARA, nykyinen Varke. Asumisen tukimuodot asetetaan usein vastakkain, vaikka kiistaa voitaisiin välttää jos kohtuuhintaisia asumisvaihtoehtoja olisi riittävästi tarjolla (Leinamo ym. 2024, 49).

Asumisen tukemisen tarpeellisuutta ei siis juuri kyseenalaisteta, mutta keskustelua herättää se, millä keinoilla tuki tulisi toteuttaa. Kysymykseksi nousee, voisiko asuntopolitiikassa olla tarpeen edistää laajempaa valikoimaa asumisvaihtoehtoissa. Ongelmallista ei välttämättä ole se, että keskiluokkainen saa edullisen asunnon, vaan se, miten järjestelmää voitaisiin kehittää niin, että kohtuuhintainen asuminen olisi yhä useamman ulottuvilla (Leinamo ym. 2024, 48-50.) Sutelan ja kollegoiden (2020) mukaan kohtuuhintaisuuden käsitteestä ei Suomessa ole kuitekaan yhtenäistä käsitystä eikä systemaattista seurantaa, mutta erilaiset asumisen etuudet toimivat tätä näkökulmaa edistäen.

ARA-järjestelmä eli asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus on ollut keskeinen väline suomalaisen asunto- ja sosiaalipoliitiikan toteuttamisessa. Järjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1949, jolloin erityisesti kunnat ryhtyivät rakennuttamaan vuokrataloja. Alkuvuosikymmeninä

painopiste oli kuitenkin pitkään omistusasuntotuotannossa, joka selittää osaltaan suomen omistusasuntovaltaisuutta. Alkuvaiheessa ARA-järjestelmä palveli enemmän asunto- kuin sosiaalipolitiikka. Vuokra-asunnot suunnattiin keskituloisille kotitalouksille, ajatuksena, että näiden siirtyminen laadukkaampiin asuntoihin vapauttaisi edullisempia vuokra-asuntoja markkinoille heikommassa asemassa oleville. Sosiaalipolitiinen painotus vahvistui vasta vuonna 1968, kun käyttöön otettiin tulorajat ARA-vuokra asuntojen saajille. Samaan aikaan yhteiskunnalliset rakennemuutokset, erityisesti massamuutto ja kaupungistuminen, lisäsivät vuokra-asuntojen kysyntää merkittävästi. Tämä kehitys korosti yleishyödyllisten toimijoiden – kuten ARA-järjestelmän roolia asuntotuotannossa. (Mäki-Fränti & Laukkanen 2010, 19.)

ARA on tukenut sosiaalista asuntotuotannon rakentamista myöntämällä korkotukia kunnille sekä voittoa tavoittelemattomille toimijoille. Toimijoiden on tullut sitoutua noudattamaan ARA:n sääntelyitä tarveharkintaisella asukasvalinnalla rakennuslainojen maksuaikana, sekä noudattaa kohteiden varainhankinnassa omakustannusperiaatetta, jonka avulla vastikkeet ja vuokrat pysyvät markkinahintaa matalampina. Taloudellisen tilanteen myötä korkotuet eivät ole tukimuotona osoittautuneet suureksi kannustimeksi sosiaalisen asuntotuotannon rakentamiseen, jonka takia sosiaalinen asuntotuotanto on hiljalleen ollut laskussa (Ruonavaara 2017). ARA-tuotannossa on korostettu sen laatutasoa sekä hyvää suunnittelua, jonka avulla on parhimmillaan estetty myös segregatiota (Leinamo ym. 2024, 23). ARA:n toiminta erillisenä virastona on sittemmin lakkautettu ja sen toiminnot ovat siirtyneet ympäristöministeriön alaiseen uuteen Valtion tukeman asuntorakentamisen keskukseseen. Valtion tukema asuntorakentamisen keskus Varke aloitti toimintansa 1.3.2025. Varke ilmoittaa sivuillaan, että ARA:n lakkautuksesta huolimatta tavoitteena on lakisääteisten tehtävien keskeyttämätön jatkuvuus uudessa keskuksessa (Varke.fi 2024).

Vaikka omistus- ja vuokra-asuminen muodostavat kansainvälisesti edelleen useimpien asuntomarkkinoiden perustan, on uudenlaisia asumisen muotoja kehittynyt, jotka sijoittuvat näiden välimaastoon (Elsinga 2012, 124). Välimallin asuminen sijoittuu sosiaalisen vuokrauksen ja omistusasumisen väliin, tarjoten vaihtoehtoja kotitalouksille, joiden tulot eivät oikeuta tuettuun asuntoon, mutta eivät myöskään riitä asunnon omistamiseen. Välimallin asuminen perustuu matalaan julkiseen tukeen ja tarjoaa asumismuotoja, joissa yhdistyvät vuokrauksen ja omistamisen piirteet. Välimallit voivat laajentaa kohtuuhintaisen asumisen mahdollisuuksia ilman merkittäviä julkisia investointeja (Monk & Whitehead 2010, 44-45). Välimallin asumismuodot voidaan jakaa kahteen eri tyyppiin: toiset tukevat

omistusasumiseen siirtymistä tarjoamalla väliaikaisen ratkaisun, kun taas toiset muodostavat pysyvän asumismuodon vuokra- ja omistusasumisen väliin (Elsinga 2012, 124). Suomen asuntojärjestelmässä välimallin muodostaa asumisoikeusjärjestelmä, jonka piirteet luonnehtivat näistä jälkimmäistä.

Asumisoikeus (ASO) sijoittuu suomalaisessa asumisjärjestelmässä vuokra- ja omistusasumisen väliin. Vuonna 2023 näitä asuntoja oli Suomessa noin 56 500. ASO-asuminen nähdään usein maltillisena ja turvallisena ratkaisuna, jossa omaa pääomaa tarvitaan vähemmän kuin omistusasunnon hankinnassa. Siitä huolimatta järjestelmään liittyy myös kriittisiä näkökulmia, kuten rajallinen asukkaiden vaikutusvalta ja ajoittain kyseenalaistettu kustannustaso. Suurissa kaupungeissa käyttövastikkeet ovat kuitenkin valtion tukemia vuokra-asuntoja edullisempia. Kokonaisuutena markkinatilanne vaikuttaa melko vakaalta, vaikka myös alueelliset erot ovat selviä. Pääkaupunkiseuduilla kysyntä on suurta, kun taas eräillä maakunta-alueilla on havaittavissa pientä ylitarjontaa. Asuntojen omistajuus on keskittynyt harvoille toimijoille, joista noin kolme neljäsosaa asunnoista on valtakunnallisten asumisoikeusyhteisöjen hallussa, ja loput pääasiassa kuntien omistamien yhtiöiden tai pienten paikallisten yhdistysten omistuksessa. (Leinamo ym. 2024, 22.) Uudistuksia ja muutoksia asumisoikeutta kohtaan on tapahtunut merkittävän paljon viime vuosina. Asumisoikeuslaki uudistui ja astui voimaan vuonna 2022 ja viimeisin merkittävä uudistus oli hallituksen päätös lakkauttaa uusien asumisoikeuskohteiden valtiontuki vuoden 2025 loppuun mennessä.

Asumisoikeusasunnon hankkiminen edellyttää asukkaalta kertaluonteista asumisoikeusmaksua, joka vastaa 15 prosenttia asunnon rakennuskustannuksista ja tämän lisäksi kuukausittaista käyttövastiketta, joka on tyypillisesti edullisempi kuin vapaarahoitteisissa vuokra-asunnoissa. Asuntoja haetaan järjestysnumerolla, ja hakijat asetetaan numeroidensa mukaiseen jonoon asuntoa kohden. Alle 55-vuotiailta hakijoilta edellytetään varallisuusselvitystä ennen sopimuksen tekemistä; tarkoituksena on varmistaa, ettei hakijalla ole alueella omistusasuntoa tai siihen verrattavaa varallisuutta. (Ympäristöministeriö 2025.)

Asukas ei omista itse asuntoa, vaan asumisoikeuden siihen. Asumisoikeus tarjoaa vakaan asumisratkaisun, sillä sopimusta ei voida yhtiön toimesta irtisanoa ilman perusteita ja sopimusrikkomusta. Vastuu asuntojen hallinnoinnista ja kunnossapidosta kuuluu asumisoikeusyhtiölle, joka tekee päätökset kiinteistöihin liittyvissä asioissa. Asukkailla on

kuitenkin oikeus osallistua yhtiön hallintoon ja heitä tiedotetaan päätöksenteosta. Lisäksi asukas voi toimia esimerkiksi kohteen asukastoimikunnassa tai taloyhtiön hallituksessa. Asumisoikeuden voi halutessaan lopettaa jättämällä irtisanomisilmoituksen. Tällöin asukas saa takaisin maksamansa asumisoikeusmaksun, joka tarkastetaan rakennuskustannusindeksin kanssa. Käyttövastikkeet määräytyvät omakustannuseriaaiteella, ja yhtiöt tasapainottavat niitä kattamaan kiinteistöjen hoito- ja rahoituskulut. (Ympäristöministeriö 2025.)

2.3 Asuntopoliittikka ja julkinen oikeuttaminen

Asumispolitiikkaa voidaan tarkastella sen kautta, miten valtion, kansalaisten ja asumisen järjestämisen välinen suhde ymmärretään kussakin maassa (Bengtson 2001). Asumiseen liittyvät sosiaaliset ja kulttuuriset mielikuvat ovat aina paikallisesti rakentuneita, ja ne heijastuvat poliittisiin keskusteluihin, joilla on osaltaan vaikutusta asuntopoliittikan muotoutumiseen (Kettunen & Ruonavaara 2014). Konstruktionismin mukaan todellisuus on jäsenelty erilaisista merkityksen maailmoista, jossa vuorovaikutteisessa suhteessa toimii kieli, käsitteet, erilaiset instituutiot sekä oma vuorovaikutteinen suhde näihin (Hacking, 2009). Myös asumisoikeudesta käydyn julkisen keskustelun voidaan nähdä pohjautuvan laajassa kuvassa tälle perustalle. Huomioitavaa on, että myös se mikä jätetään tekemättä tai sanomatta, on keskeistä asuntopoliittikan tavoitteiden kannalta (Junto 1990, 20).

Keskusteluihin pohjautuvat tutkimukset tarjoavat kriittisen näkökulman asumistutkimuksen teemoihin. Asuntotutkijat ovat tuottaneet verrattain paljon tutkimusta kirjallisista teksteistä. Asuntopoliittisia prosesseja on tällöin tarkasteltu pääasiassa virallisten asiakirjojen kautta kuten poliittikkadokumenttien tai lainsäädäntöpapereiden avulla. Keskusteluihin pohjautuva tutkimus asumispolitiikasta on tässä suhteessa ollut vähäistä. Asumistutkimuksissa on keskitytty asuntopoliittikkaan menetelmänä, jossa politiikka kulkee ylhäältä alaspäin, asuntopoliittisilta toimijoilta kohdistuen kansalaisiin. Sitä kuinka kohdeyleisö tulkitsee poliittikkadokumentteja, on hyvin vähän tutkittu alalla. (Hastings 2000.) Junto (2010, 287) tuo esiin, että Suomessa asuntotuotannon ja asumisratkaisujen suunnittelussa asukkaiden näkemykset ovat jääneet vähälle huomiolle, sillä painopiste on ensisijaisesti ollut tuotantolähtöisyydessä ja suurten toimijoiden etujen mukaisessa päätöksenteossa

Viime vuosina asumisoikeusjärjestelmään on kohdistunut paljon uudistuksia.

Ympäristöministeriö on tuottanut selvityksiä kuten välimallin asumisen tarpeen selvitys

suurimmilla kaupunkiseuduilla, jonka tarkoituksena oli kartoittaa asumisoikeusjärjestelmän vaikutuksia. Uudistusten aiheuttama julkinen keskustelu muodostaa tutkimusaukon, johon tämä tutkielma pyrkii osaltaan vastaamaan. Paikallisten keskusteluiden tulkitsemista voidaan toteuttaa monin eri keinoin. Tässä tutkielmassa julkisen keskustelun jäsentämiseen käytetään teoreettisena viitekehyksenä julkisen oikeuttamisen analyysimenetelmää (JOA). JOA pohjautuu oikeuttamisteoriaan teoksesta *On Justification – Economies Of Worth*, jossa tarkastellaan, miten yksilöt perustelevat tekojaan ja uskomuksiaan muille erilaisista oikeuttamisen maailmoista (Boltanski & Thévenot 2006). JOA tarjoaa metodologisen välineen, jonka avulla julkista keskustelua voidaan tutkia ja jäsentää. Kyseinen analyysimenetelmä koostuu seitsemän ”maailman” muodostamaan analyysikehykseen. Maailmat tarjoavat perustan, jolle keskustelua voidaan luokitella. Näitä maailmoja ovat Luhtakallion ja Ylä-Anttilan (2011) mukaan: *inspiraatio, koti, maine, kansalaisuus, markkinat, teollisuus ja ekologia*, joita kuvaillaan seuraavasti:

Inspiraation maailma korostaa aatteille omistautumista, itsenäisyyttä ja luovuutta. Sitä kuvaa intohimoinen suhtautuminen ideoille ja aatteille, joka voidaan keskusteluissa nähdä ilmenevän tunteikkaana ja arvolutautuneena keskusteluna. Tällöin oikeuttaminen perustuu eettiseen vakaumukseen tai sisäiseen motivaatioon. Inspiraation maailmaa voidaan keskusteluissa myös hahmottaa uudenlaisten tai vaihtoehtoisten näkökulmien tarjoamisena vallitseville poliittisille linjoille. *Kodin maailmassa* taas arvo muodostuu läheisten ihmissuhteiden, pysyvyyden ja hoivan kautta. Perinteet, pysyvyys ja selvä hierarkia tuovat turvaa ja tunnetta kuulumisesta. Arvo syntyy fyysisen tilan lisäksi emotionaalisenä turvana. Kodin maailma tuo esiin elämän arkisen, mutta merkityksellisen puolen.

Maineen maailmassa toimijan arvo rakentuu näkyvyyden, tunnustuksen ja suosion varaan. Julkisuus ja medianäkyvyys nähdään osoituksena onnistumisesta, jolloin maine muodostuu keskeiseksi oikeuttamisen välineeksi. Kyky herättää huomiota tai julkisuutta oikeuttaa asemaa sekä näkemyksiä. *Kansalaisuuden maailmassa* taas oikeuttaminen perustuu yhteiskunnalliseen vastuuseen ja sen jäsenten tasavertaiseen kohteluun. Arvokasta on siis se, mikä hyödyttää yhteisöä ja edistää järjestystä ja hyvinvointia. Tasa-arvo, demokratia ja solidaarisuus voidaan nähdä tämän maailman moraaliksiksi periaatteiksi, jotka ohjaavat päätöksentekoa ja toimijuutta.

Markkinoiden maailmassa arvoa mitataan pohjimmiltaan rahassa. Oikeuttaminen perustuu siis kilpailuun, kannattavuuteen ja taloudelliseen hyötyyn. Tällöin tärkeää on, että toiminta

tuottaa mahdollisimman paljon arvoa mahdollisimman vähällä resursseilla. Järjestelmät nähdään tehokkuuteen ja maksimointiin perustuvina taloudellisen kasvun edistäjinä. Yksilön toimijuutta voidaan myös perustella markkinaehtoisten mittareiden kuten maksukyvyn ja kulutusvalintojen kautta. Myös *Teollisuuden maailmassa* arvokasta on tehokkuus. Sen lisäksi tärkeää on järjestelmällisyys ja ennakoitavuus, jotka perustuvat tieteelliseen asiantuntemukseen. Tällöin oikeuttaminen voi perustua objektiivisesti mitattavissa olevaan tietoon tai viittauksina tutkimuksiin, asiantuntijuuteen tai tilastollisiin perusteisiin. *Ekologian maailmassa* arvo perustuu yksinkertaisesti ympäristön hyvinvoinnin tärkeyteen sekä luonnon ja monimuotoisuuden itseisarvoon. Oikeuttaminen perustuu silloin ajatukseen siitä, että ympäristön hyvinvointi on moraalinen velvollisuus ja edellytys, jota tulee kunnioittaa.

Nämä seitsemän esiteltyä maailmaa tarjoavat perustan keskustelun jäsentelyyn.

Argumentointia voidaan käydä vastakkain yhden maailman sisältä tai vastaavasti eri maailmoista, mutta mahdollista on myös argumentoinnit, joissa esiintyy eri oikeuttamisen maailmojen yhdistelmät. Ensimmäisessä oikeuttamiskiistassa molemmat osapuolet jakavat ymmärryksen siitä minkä maailman sisältä kyseistä asiaa tulee tulkita. Esimerkiksi markkinoiden maailmassa keskustelijat voivat kiistellä toimenpiteen kannattavuudesta sen rahalliseen summaan perustuvalta pohjalta. Toisessa oikeuttamiskiistassa taas argumentointia käydään vastakkain eri maailmoista, jossa esimerkiksi toinen perustelee toimenpidettä rahallisen arvon eli markkinoiden maailman pohjalta, kun taas toinen perustelee toimenpidettä esimerkiksi tasa-arvoisuuden perustein lähtökohtaisesti kansalaisuuden maailmasta. Samassa argumentissa voi myös esiintyä eri maailmojen yhdistelmiä, joissa eri maailmojen perusteita tuodaan samaan argumenttiin. (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011.)

3 Tutkimusasetelma

3.1 Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymys

Tässä tutkielmassa analysoin asumioikeusasunnoista käytävää julkista keskustelua. Keskityn tarkastelemaan Suomi24-nettipalstalla herättämää keskustelua Petteri Orpon hallituksen päätöksestä uudistaa asumisoikeusjärjestelmän rahoitusta. Tutkimusmenetelmänä on sisällönanalyysi, jota ohjaa teoreettisesti julkisen oikeuttamisen analyysikehikko, joka on edellä selitetty tarkemmin. Analyysikehikon avulla tyypitellään keskustelua erilaisiin moraalisen oikeutuksen maailmoihin sekä analysoidaan, millaisena ASO-järjestelmästä käytävä julkinen keskustelu näyttäytyy nettipalstoilla. Tavoitteeni on siis tarkastella, miten kansalaiset ja asukkaat – tässä tapauksessa nettipalstalle kirjoittavat – joita järjestelmämuutos koskee, jäsentävät ja tulkitsevat muutosta ja sen vaikutuksia itseensä tai asuntojärjestelmään laajemmin.

Tutkimuskysymykseni on:

Miten verkkopalstan keskustelijat tulkitsevat ja jäsentävät asumisoikeusjärjestelmään kohdistuvia muutoksia?

3.2 Aineisto

Aineisto koostuu vuonna 2023–2024 aloitetuista Suomi24-keskustelupalstan viestiketjuista, jotka käsittelevät asumisoikeusjärjestelmään kohdistuneita hallituksen uudistuksia.

Aineistossa on yhteensä 278 viestiä, jotka koostuvat kolmesta eri keskustelunaloituksesta, jotka kaikki käsittelevät hallituksen uudistuksia ja asumisoikeuden tulevaisuutta. Rajaus perustuu sen ajankohtaisuuteen, jonka mukaan myös tutkimuskysymys on muotoiltu. Aineisto sisältää kuitenkin myös hallitusten uudistusten lisäksi keskustelua asumisoikeudesta yleisesti. Aineisto tarjoaa monipuolisen ja ajankohtaisen näkökulman tutkittavaan ilmiöön.

Keskustelijat ovat anonyymejä, mutta keskustelusta on pääteltävissä, että kommentoijat ovat pääasiassa asukkaita, asumisoikeudesta kiinnostuneita sekä tätä asumismuotoa harkitsevia.

Tutkimuksessa on kuitenkin huomioitu, että viestit eivät edusta koko väestöä vaan Suomi24-keskustelupalstalle kirjoittavia käyttäjiä. Tarkkaa käyttäjäprofiilia ei anonyymiteetin takia voida tietää, mutta suurimpia käyttäjäryhmiä ovat 25-45 -vuotiaat ja sivustolla vierailee yli 2,2 miljoonaa kävijää kuukausittain (Webscale.fi 2018).

Asumisoikeusasumisesta ja niihin kohdistuneista uudistuksista käydään keskustelua monilla eri sosiaalisen median alustoilla. Digitalisaation myötä alustat ovat yhä keskeisemmässä asemassa yhteiskunnallisten mielipiteen muodostumisessa (Couldry & Hepp 2013). Suomi24-keskustelupalsta valikoitui tutkielman lähteeksi aineistolle, sillä se on yksi Suomen suosituimmista julkisista keskustelupalstoista ja sisälsi kattavimman aineiston kyseisestä aihealueesta. Tutkin myös muita keskeisiä keskustelualustoja, joilla käsiteltiin samaa aihetta, mutta ne osoittautuivat sisällöllisesti suppeammiksi, eivätkä tuoneet merkittävää lisäarvoa aineistoon. Valittu aineisto ilmentää luonnollista vuorovaikutusta, sillä tutkija ei ole ollut mukana sen tuottamisessa.

3.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmänä tässä tutkielmassa toimii kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus soveltuu erityisesti ilmiöiden merkityssisältöjen ja tulkintojen ymmärtämiseen (Hirsijärvi ym. 2009, 161). Tutkielman analyysimenetelmänä toimii teorialähtöinen eli deduktiivinen sisällönanalyysi. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan sisällönanalyysiä voi pitää tutkimuksen metodina sekä väljänä teoreettisena kehyksenä. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston analyysin luokittelu perustuu aiempaan viitekehykseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 113), jonka tässä tutkielmassa muodostaa julkisen oikeuttamisen analyysi, joka on esitelty tarkemmin edellisessä luvussa.

Sisällönanalyysi on menetelmä, jonka avulla voidaan tunnistaa, analysoida sekä tulkita merkityksellisiä teemoja laadullisen tutkimuksen aineistossa. Se tarjoaa työkalun teemojen muodostamiseen laadullisesta aineistosta. (Braun & Clarke 2006.) Tammikuussa 2025 tutustuin Suomi24-keskustelupalstojen aineistoon, käyttäen osittain suodattavaa lukuotetta. Aloitin alustavan tarkastelun siitä, millaisista teemoista asumisoikeutta käsittelevillä keskustelupalstoilla keskustellaan. Koska keskustelunaloituksissa käsiteltiin laajasti erilaisia yksityiskohtaisia aihealueita, rajasin aineiston tarkastelemaan ainoastaan hallituksen asumisoikeusuudistuksiin liittyviä keskustelunavauksia. Valinta rajauksesta perustui sen merkittävyyteen sekä aiheen ajankohtaisuuteen.

Aineistoon perehtymisen jälkeen koodasin keskusteluissa esiintyviä merkityksiä deduktiivisesti eli teoriaohjautuvasti kahden pääluokan mukaisesti. Ensimmäinen pääluokka painottui kokemusperäiseen argumentaatioon, jossa keskeisiä olivat yksilölliset kokemukset

ja tunteet. Toinen pääluokka puolestaan sisälsi argumentteja, jotka rakentuvat rationaalisille, erityisesti taloudellisille perusteluille.

Oikeuttaminen on toimintaa, joka ei rajoitu pelkästään kielelliseen ilmaisuun, vaan siihen sisältyy myös materiaallinen ja elollinen ulottuvuus. Oikeuttaminen rakentuu asioiden, tekojen, ideoiden ja sanojen muodostamista ketjuista. (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011.) Analyysissä pyrin tunnistamaan argumenteista niiden olennaisimman ytimen – sen perustan, jonka varaan oikeutus rakentuu.

Pääluokkien tunnistamisen jälkeen tarkastelin aineistoa julkisen oikeuttamisen analyysin viitekehyksessä ja jäsenin keskustelua oikeuttamisen seitsemän eri maailman mukaisesti. Tämän pohjalta nostin esiin keskeisiä, maailmoja yhdistäviä ja erottelevia teemoja. Analyysin edetessä yhdistelin eri maailmoja toisiinsa niiden yhteisten ominaispiirteiden perusteella, pyrkien ymmärtämään miten eri oikeuttamisen logiikat jäsentyvät julkisessa keskustelussa asumisoikeusasumisesta. Analyysissä ekologian maailma yhdistettiin markkinamaailman kritiikiksi, sillä sen esiintyminen aineistossa oli vahvasti aliedustettu

Analyysistä nostin esiin keskeisiä teemoja, jotka jäsensivät asumisoikeutta koskevaa julkista keskustelua. Nimesin nämä teemat ja laadin niille tyypilliset kuvaukset hyödyntäen aineistossa esiintyviä kommentteja esimerkkien ja merkityssisältöjen lähteenä. Temaattisessa analyysissä tutkija toimii aktiivisena tulkitsijana, jolloin merkitysten kontekstuaalinen ymmärtäminen ja jäsentely ovat keskeisessä roolissa (Braun & Clarke 2006). Analyysiin esille nostetut anonyymien kommentit heijastavat aineistossa yleisesti esiintyviä kannanottoja. Aineistosta hahmottui lisäksi yksi koko keskustelua yhdistävä piirre, joka heijasti keskustelun yleistä sävyä ja luonnetta. Nämä teemat ja yhdistävä ominaisuus esitellään tarkemmin analyysiluvussa.

3.4 Positio tutkijana

Oma positio tutkijana on tämän tutkielman kannalta erityisen tärkeää tunnustaa. Tämä kandidaatin tutkielma on toteutettu toimeksiantona asumisoikeusasuntoja tarjoavalle yhtiölle nimeltä Avain Asunnot. Tämä asettaa tutkijan erityiseen asemaan suhteessa tutkimusaiheeseen ja aineistoon. Tutkimusnäkökulma ei ole täysin neutraali, vaan sitä ohjaa olennaisesti osittain toimeksiantajatahon intressi ymmärtää asumisoikeusjärjestelmästä käytävää julkista keskustelua. Siitä huolimatta tarkoituksena on toteuttaa analyysi kriittisesti

ja noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkijana sain itse määritellä vapaasti työn tarkemman rajauksen ja aiheen.

Olen tutkielmaa kirjoittaessani työskennellyt Avain Yhtiöillä yhteensä vuoden asuntoesittelijänä sekä yli vuoden asiakaspalvelutehtävissä. Asuntoesittelijän työn takia olen nähnyt kattavan määrän asumisoikeuskohteita. Asiakaspalvelijana olen ollut tiiviissä yhteydessä asukkaiden kanssa asumisoikeuteen liittyvistä asioista. Asumisoikeus on siis jo ennestään erittäin tuttu kokonaisuus minulle, joka on osaltaan vaikuttanut tutkielmani aiheen valintaan. Sosiaalitieteellinen koulutustaustani taas osaltaan vaikuttaa siihen, kuinka hahmotan yhteiskunnallisia rakenteita, kuten myös asumisoikeusjärjestelmää sekä keskustelupalstojen diskursseja.

Laadullisessa tutkimuksessa toimin läheisessä suhteessa aineiston kanssa. Pyrin tuottamaan tietoa, millaisia kokemuksia, oikeutuksia ja kritiikkejä asumisoikeusjärjestelmään liittyy, ilman näkemysten vääristymistä tai vain yhden näkökulman yleistämistä. Tutkijan rooli on toimia tulkitsijana, joka tunnistaa aineistosta toistuvia kaavoja tehden niistä näkyviä. Tämä kuitenkin edellyttää reflektiota omasta asemastani tutkijana sekä sen vaikutuksista analyysiin.

4 Poliittisten päätösten ja asumisoikeusasumisen tulkinta ja jäsentely verkkokeskusteluissa

Tässä luvussa tarkastelen asumisoikeusjärjestelmän sekä siihen kohdistuneiden uudistusten tulkittamista Suomi24-keskustelupalstalla. Oikeuttamisen maailmat ilmenivät eri painotuksin ja niistä löytyi myös eri maailmojen yhdistelmiä, joka Luhtakallion ja Ylä-Anttilan (2011) mukaan on teoriaa käyttäessä mahdollista. Keskusteluista oli löydettävissä kaikki seitsemän eri julkisen oikeuttamisen maailmaa, joista ainoastaan ekologian maailma osoittautui selvästi aliedustetuksi. Ekologian maailma on luokiteltu kritiikkinä markkinoiden maailmalle. Tässä analyysissä aineistoon ilmenevät oikeuttamisen maailmat luokittelin kolmeen pääkategoriaan: (1) Kansalaisuuden, inspiraation ja maineen maailmaan, (2) kodin maailmaan ja (3) markkinoiden ja teollisuuden maailmaan. Keskusteluja tulkitaan, siitä näkökulmasta, millaista kuvaa ne rakentavat järjestelmästä, sen muutoksista ja niiden vaikutuksista niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla.

4.1 Kansalaisuuden, inspiraation ja maineen maailma

Tässä pääkategoriassa asumisoikeusasuminen näyttäytyi moraalisenä ja poliittisena kysymyksenä. Keskustelijat keskustelivat kansalaisoikeuksista, yhteiskunnallisesta vastuusta ja siitä millaista kuvaa järjestelmään kohdistuneet muutokset heijastavat yhteiskunnasta. Tässä kategoriassa luotiin myös kuvaa asumisoikeudesta yhteisöllisyyden, solidaarisuuden sekä symbolisten arvojen kautta, jossa asumisoikeus nähtiin osana yhteiskunnan yhteistä hyvää. Hallituksen uudistuksia asumisoikeusjärjestelmään tulkittiin pääasiassa ei toivottuina ja asumisoikeusyhteisöjen vakautta ja yhteisöllisyyttä horjuttavina. Tässä pääluokassa korostui myös asumisoikeuden kietoutuminen lähelle asukkaiden profiilia ja yhteisöä, jossa asumisoikeusasuminen rakentui osana toimijuutta sekä identiteettiä.

4.1.1 Asukasprofiili ja naapuruus

Keskusteluista hahmottui kuva yhteisöllisestä ja vastuullisesta asumisoikeusasumisesta, jota varjosti huoli asumisoikeusasuntojen muuttumisesta vuokra-asunnoiksi, mikäli niitä jää tyhjilleen. Tätä huolta jäseneltiin esimerkein, joissa korostuivat vuokra-asukkaiden ja

asumisoikeusasukkaiden väliset erot. Asukasprofiili oli siis merkittävä aineistossa toistuva tyyppittely, joka osaltaan luokituu sekä inspiraation, maineen että kansalaisuuden maailmaan. Asukasprofiiliin määrittelin tekijät, joilla voidaan selittää identiteetin, sosioekonomisen aseman sekä niihin kytkeytyvien stereotyyppien muodostumista. Asukkaan identiteetin voidaan aineistossa nähdä muodostuvan osaltaan asumismuodon kautta. Tästä rakentui kuva moraalisesti erottuvasta asukasryhmästä aineistossa mainitusti “asokkaista”, jotka suhtautuvat vastuullisesti asumiseen. Asukkaat muodostavat yhteisön, jonka jäsenyys edellyttää sitoutumista ja keskinäistä kunnioitusta. Aineistossa ilmeni selvä halu erontekoon vuokralaisista, josta kiihvaimpana esimerkkinä nostan aineistossa esiintyneen vertauksen vuokralaisista “velttoilevina vuokraloisina”:

Vuokraloiset velttoilevat ja paskovat omaa asuinympäristöään. Mutta kuulemma tällaisten loisten elättäminen on tarpeen. Ainakin vassaripoliitikkojen mukaan. -Anonyymi 18.6.2024

Naapuruus nousi aineistosta yhdeksi keskeiseksi teemaksi, josta käytiin keskustelua monen eri maailman sisältä. Vahvimpana se kuitenkin näyttäytyi inspiraation ja kansalaisuuden maailmasta. Naapuruus muodostui keskustelupalstoilla asunnon ominaisuuksien lisäksi erittäin merkitseväksi tekijäksi asunnon hallintamuodon valinnassa. Naapuruutta käsiteltiin läheisessä suhteessa asukasprofiiliin kanssa, mutta se jäseneltiin omaksi kategoriaksi sen yhteisöllisen muodon kautta. Tällöin asukkaan henkilökohtaiset ominaisuudet saivat naapuruuden yhteisöllisen muodon kohtaamisen kautta. Tähän kytkeytyi kysymykset siitä, millainen on hyvä naapuri ja kuinka tämä vaihtelee eri asumismuodoissa. Naapuruus loi aineistossa vahvan kysymyksen yhteisöllisyydestä asumisoikeuskohteissa, joka koettiin vuokrakohteita paremmaksi. Tämä taas nosti uudelleen kysymyksen siitä, voiko tämä vaarantua asumisoikeusjärjestelmään kohdistettujen uudistusten myötä, mikäli asuntoja tyhjenee ja ne vapautuvat vuokralle.

”Asuntosäätiö vuokraa aso-asunnot, joihin sitten tulee ketjupolttajia vuokralaisiksi, jotka häätävät aso-asukkaat. -Anonyymi 7.8.2023”

4.1.2 Kansalaisaktivismi ja politiikka

Kansalaisuuden maailma jäsenyi aineistossa kahdella pääasiallisella tavalla. Ensimmäiseksi, kansalaisuus rakentui vahvan yhteisöllisyyden kautta, jossa keskustelua käytiin

asumisoikeusasukkaiden yhteisöllisen hyvän näkökulmasta. Keskustelu sai muodon jossa, yksilöllisen edun sijaan korostettiin asumisoikeusasukkaiden yhteistä hyvää sekä oikeutta taistella hallituksen uudistuksia vastaan. Uudistukset koettiin asumisoikeusasukkaiden yhteistä etua heikentävänä ja interventiona yleisesti toimivana koettuun järjestelmään. Tämä nousi keskusteluissa esiin monella eri tasolla, kuten myös ehdotuksina mielenosoituksista:

”Täytyis alkaa organisoimaan jotain mielenosoitusta, asokkaita on reippaasti yli 100k ja varmaan toinen mokoma haluais asoon erityisesti nyt kun omistusasuntoihin ei saa asumistukea ja muut leikkaukset?”

Ihan helposti olis saatavissa EK-talolle muutama tuhat mielenosoittajaa !!!”

-Anonyymi 7.5.2023

Toiseksi keskustelua kansalaisuuden maailmasta käytiin osana markkinoiden maailmaa. Tällöin keskustelu rakentui yhteisen hyvän ympärille, mutta oikeutus tapahtui silti markkinamaailman ehdoilla. Kansalaisuuden ja markkinoiden maailma voitaisiin olettaa luovan ristiriidan keskenään. Näin ei kuitenkaan ole vaan ne voidaan jopa nähdä toisiaan tukevinä (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011). Aineistossa nousi myös useasti pelko järjestelmän markkinaehtoistumisesta järjestelmään kohdistuneiden uudistusten myötä, josta esimerkkinä seuraava anonyymin kommentti:

”Noin vain ilmoitusasiana kerrottiin uutisissa 30v asumismuodon lopettamisesta hetkessä, katastrofaalinen hallitus meillä, koska kansa herää, asuntosijoittajatko takana tässäkin. Kaikki ihmiset pitää saada samaan karsinaan että on helpompi hallita.” – Anonyymi 7.7.2023

Aineiston keskustelu yleisesti oli vahvasti poliittisesti väritynyttä. Tämä voitiin tulkita sekä välillisesti, että suoraan keskusteluketjujen viesteistä. Tämä ei tosin ole yllättävää, sillä keskustelunaloitukset koskivat hallituksen tekemiä poliittisia uudistuksia. Monet keskusteluviesteistä oikeuttivat hallituksen toimia poliittisesti niin positiivisesti kuin negatiivisestikin. Myös tällöin keskustelu pohjautui lähemmäs markkinamaailmaa, kansalaisuuden maailmaa tai osaltaan näiden yhdistelmään. Asumisoikeusasukkaiden etu nähtiin yleisesti negatiivisessa suhteessa hallituksen ajamaan politiikkaan. Anonyymi toi keskustelussa esiin kansalaisten vastuuta politiikan avulla vastata asumisoikeusjärjestelmän jatkuvuuteen:

Käydään siis jatkossakin äänestämässä ja yritetään vaikuttaa asioihin. Mikäli tuotanto on lähes olematonta kolmisen vuotta, voi 2027 punavihreä hallitus ajaa taas meidän tavallisten ihmisten asiaa ja palauttaa asiat ennalleen. Nyt kun viidennes suomalaisista kuvitteli olevansa itse siinä porukassa, jonka asiaa kokoomus ajaa, mitä tästä opimme? -Anonyymi 7.7.2023

4.2 Kodin maailma

Kodin maailmassa keskusteluissa painottuivat henkilökohtaiset kokemukset ja pysyvyyden, turvallisuuden sekä elämänlaadun merkitys. Asumisoikeus ei näyttäytynyt pelkästään ratkaisuna asumistarpeeseen, vaan myös asumisen jatkuvuutta ja turvaa ylläpitävänä tekijänä. Kodin maailman muodostivat aineistossa teemat, jotka käsittelivät asumisen turvaa, järjestelmän jatkuvuutta sekä politiikan ja sopimuksellisuuden roolia asumisen oikeus ja eriarvoisuus kysymyksissä. Kodin maailmassa asumisoikeusasuminen rakentui myös uniikiksi asumisen muodoksi vuokra ja omistusasumisen väliin, jota hallituksen ajaman politiikan nähtiin vaarantavan.

4.2.1 Asumisen turva ja jatkuvuus

Asumisoikeusjärjestelmää kuvattiin aineistossa useasti pysyvänä ja turvallisena vaihtoehtona, jonka tasapainoa hallituksen uudistukset vaarantavat. Aineistossa keskustelijat kokivat asumisoikeusasumisen tarjoavan suojaa muutoksia vastaan, joka määrittelee asumisoikeutta ja erottaa sen olennaisesti vuokra-asumisesta. Se näyttäytyi järjestelmänä, joka mahdollistaa kohtuuhintaisen asumisen pitkäksi aikaa ilman jatkuvaa epävarmuutta. Hallituksen tekemien muutosten seurauksena asumisoikeusasumisen turvaa ja järjestelmän jatkuvuutta kyseenalaistettiin aineistossa monin eri perustein. Epävarmuus tulevaisuudessa näyttäytyi niissä kuitenkin keskeisenä.

“Aso asunnoista lie paree pysyä vaan erossa kun tilanteet voi muuttua hetkessä ja maksumies löytynee peilistä. – Anonyymi 23.10.2024

Keskusteluissa välittyi kuinka aiheen ympärillä oleva epävarmuus, ja kysymykset asumisoikeuden tulevaisuudesta kohdistuivat turvan ja asumisen jatkuvuuden kokemukseen.

*”Minulla pieni eläkeikäni säästö kiinni tässä kämpässä. Voiko sen nyt jotenkin menettää? Olen muutenkin lähdössä pois, mutta jos oma pieni ”pääoma” häviää, niin -apua!” -
anonyymi 29.4.2024*

Kiivaat johtopäätökset sekä kysymykset järjestelmän tulevaisuudesta loivat keskusteluun epävarmuutta, joka osaltaan myös kiihtyi viestiketjuissa, joissa asumisoikeuden jatkuvuudesta esitettiin monenlaisia pohdintoja ja tulkintoja. Järjestelmään kohdistuneet uudistukset nähtiin aineistossa myös epäoikeudenmukaisena toimena, jossa asukkaiden rooli on jätetty huomiotta. Johtopäätöksiä asumisoikeuden jatkuvuudesta kuitenkin myös kyseenalaistettiin tuoden esiin, että järjestelmä muuten pysyy ennallaan, eikä huoleen ja epävarmuuteen ole syytä:

Ei se asunto mihinkään mene. Uusia ei vain enää rakenneta. -Anonyymi 7.7.2023

Keskustelupalstalla oikeus ja eriarvoisuus muodostivat keskeisen oikeuttamisen ulottuvuuden, jonka kautta asumisoikeusjärjestelmän tarpeellisuutta perusteltiin ja siihen kohdistuneita muutoksia arvosteltiin. Nämä sijoittuivat vahvasti kodin maailmaan, mutta limittyivät myös osaltaan kansalaisuuden ja inspiraation maailmaan, jossa keskiöön nousevat kysymykset yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta, solidaarisuudesta sekä moraalista järjestyksestä. Tässä luokassa keskustelijat nostivat esiin kokemuksia eriarvoisuudesta asumisessa, mutta osaltaan myös järjestelmän mahdollisuudesta vastata tähän rakenteelliseen ongelmaan.

“Vain rikkailla on oikeus asua.” -Anonyymi 30.4.2024

Lause kiteyttää tiiviisti keskusteluissa esiintyvän poliittisen kannanoton asumisesta perusoikeutena. Keskusteluissa ei esiintynyt pelkästään kysymykset asunnon fyysisestä saamisesta, vaan oikeus kohtuuhintaiseen, turvalliseen ja jatkuvaan asumiseen. Keskusteluissa pelko järjestelmän alasajosta nostatti laajoja kannanottoja eriarvoisuus kysymyksiin. Keskustelupalstojen keskusteluista heijastuu näkemys laajasta epäluottamuksesta nykyisen asuntopolitiikan kykyyn vastata asumisen tarpeeseen.

4.2.2 Asumisoikeuslaki ja sopimukset

Toisen alaluokan kodin maailmaan muodosti argumentaatio, jossa keskustelu pohjautui sopimukseen sekä asumisoikeuslakiin. Tällöin hallituksen tekemiä uudistuksia ja sen vaikutuksia järjestelmän tulevaisuuteen tarkasteltiin vastuuseen ja hallinnointiin linkittyvinä sekä kysymyksinä valtion roolista järjestelmän säätelijänä. Tässä luokassa kokemuksellisuus yhdistyi rationaaliseen tapaan oikeuttaa muutoksia.

”Eiköhän pitäis maksaa jotain korvausta. Tämähän on sopimusrikkomus. Eihän kukaan voinut tällaista hullua käännettä odottaa, kun mainostettiin turvallisena vaihtoehtona.” - Anonyymi 29.4.2024

Myös lakiin ja erinäisiin sopimukseen vedottiin aineiston argumentaatiossa:

”On kiinni tukevasti perustuslaissa. Mykkäsen fantasiaa ajaa koko järjestelmä alas, jämähtää eduskuntaan.” -anonyymi 30.4.2024

Tässä alaluokassa keskustelut jäsenyivät erilaisten tulkintojen ympärille sekä asumisoikeuslaista että hallituksen tekemistä päätöksistä. Aineistossa korostui epäselvyys siitä, kuinka korkotukilainojen lakkauttaminen käytännössä vaikuttaa asumisoikeusjärjestelmään ja sen asukkaisiin. Keskusteluissa ilmeni ristiriitaisia näkemyksiä siitä, säilyykö järjestelmä nykyisellään vai kohdistuuko siihen merkittäviä muutoksia tulevaisuudessa. Yhdistäväksi tekijäksi nousi epätietoisuus, joka heijastui laajasti kokemuksiin sen aiheuttamasta epävarmuudesta.

Epävarmuuden sävyttämä keskustelu heijasteli osittain myös syvempää epäluottamusta asumisoikeusjärjestelmää ajavaa poliittista päätöksentekoa kohtaan. Aineisto ilmensi, kuinka monille keskustelijoille asumisoikeus oli aiemmin näyttäytynyt ennustettavana ja turvallisena asumismuotona. Hallituksen uudistusten myötä tämä luottamus näyttäytyi keskusteluissa horjuvan. Epävarmuus ei siis ollut pelkästään taloudellista tai teknistä, vaan myös syvästi henkilökohtaista – heijastaen kysymyksiä oikeudenmukaisuudesta, turvallisuudesta ja identiteetistä kodin kautta.

4.3 Markkinoiden ja teollisuuden maailma

Teollisuuden ja markkinoiden maailmat edustivat aineistossa oikeuttamista, jossa keskeistä on järjestelmän toimivuus objektiivisesti mitattuna sekä lakiin perustuvien kriteerien.

Keskustelussa painottuivat systeemin tehokkuus, kannattavuus ja suunnitelmallisuus. Näihin keskusteluihin kytkeytyi myös vahvasti yksilöiden sekä koko järjestelmän talouteen liittyviä kysymyksiä. Tämä muodostettiin aineistossa omaan luokkansa, jossa keskustelua pyrittiin käymään teknisellä talouteen kytkeytyneenä kokonaisuutena. Keskustelijat tarkastelivat hallituksen tekemiä muutoksia ja niiden suoria tai välillisiä vaikutuksia asumisoikeusasukkaiden ja asumisoikeusjärjestelmän talouteen. Tällöin keskusteluissa painottui ennakoitavuuden ja läpinäkyvyyden tärkeys merkittävänä tekijänä. Epävarmuus ja siihen liittyvät kysymykset hallituksen tekemistä uudistuksista leimasivat myös tätä pääluokkaa. Ekologian maailma on jäsennelty marginaalisen esiintyvyytensä vuoksi osaksi markkinoiden maailman kritiikkiä.

Markkinoiden maailma näyttäytyi keskusteluissa merkittävänä. Sen kautta oikeutettiin keskusteluissa verrattain paljon. Sitä esiintyi myös suhteellisesti enemmän yhdistelminä, joissa markkinoiden maailmaa oli yhdistelty muihin oikeuttamisen maailmoihin. Tätä voi osaltaan selittää se, että asunto voidaan nähdä kulutushyödykkeenä, jolloin talous näyttäytyy merkittävänä tekijänä. Markkinoiden maailmassa oikeuttaminen perustuu arvon mittaamiseen rahassa (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011), mutta tässä kategoriassa sitä käytiin sekä kokemusperäiseltä, että rationaaliselulta pohjalta. Kokemusperäinen oikeuttaminen limittyi keskustelijoiden omaan talouteen ja huoleen vastikkeiden noususta sekä asumisoikeusmaksuun liittyvistä tekijöistä. Rationaalisempaa rahaan pohjautuvaa oikeuttamista luonnehti asumisoikeusjärjestelmän talouteen liittyvät keskustelut.

”Asun vastavalmistuneessa asotalossa. Jos touhu muuttuu, niin ostan asunnon ja muutan pois. Ehkä asia selviää tämän vuoden lopulla. Asoyhtiöille jää kohta tuhansia asuntoja tyhjäksi, jos asumiskulut nousevat vapaiden markkinoiden tasolle.” -Anonyymi 18.6.2024

Myös asumisoikeusjärjestelmän markkinaehtoistumisesta keskusteltiin aineistossa viittauksin “asuntosijoittajien” ajamaan politiikkaan, jossa asumisoikeusjärjestelmä ajetaan alas ja muutetaan vähitellen vuokra-asunnoiksi.

”Tarkoitus lienee, että asoasunnot siirtyvät muutaman vuoden kuluttua Orpon kavereiden omistukseen.” -Anonyymi 29.4.2024

Aineistossa esiintyi myös alaluokka, jossa argumentointi pohjautui kokemusmaailmaa rationaalisempaan tapaan jäsentää hallituksen uudistuksia. Tässä luokassa esiintyi paljon pohdiskelua asumisoikeusjärjestelmän tulevaisuudesta, jossa argumentointi pyrki pohjautumaan rationaalisuuteen sekä loogisuuteen.

”Toi uusien asojen tukemisen lopettaminen pistää miettimään, että mitä vanhoille asokämpille käy. Onko edessä niiden muuttaminen vuokra-asunnoiksi vai mikä. Riittääkö nykyiset vastikkeet korjauskulujen kattamiseen. TA:lla on myös vuokra-asuntoja eli ne päätyisi varmaan suoraan siihen ratkaisuun. Toki tämän vuoden vastikekorotus oli jo aika reipas, saa nähdä mitä postia syksyllä tulee ensi vuotta koskien. Toi heitto että aso syrjii pientuloisia on yhtä fiksumaa kuin että omistusasuminen ja autojen omistaminenkin syrjii pientuloisia. Toivottavasti tämä muutos ei mene läpi” – Anonyymi 31.7.2024

Aineiston perusteella keskustelijat nojautuivat myös ulkopuolisiin lähteisiin, kuten tilastoihin, oikeuttaakseen näkemyksiään asumisoikeusjärjestelmän eduista. Tämä argumentaation muoto edusti vahvasti teollisuuden maailmaa, jossa oikeuttaminen rakentuu objektiivisuuteen sekä mitattavissa olevaan tietoon. Taloudelliset mittarit, kuten vastikkeiden taso sekä asuntojen laatu- ja hintasuhteet nostettiin aineistossa toistuvasti keskeisiksi arviointikriteereiksi.

”Tilastoilla on helppo osoittaa, että asumisoikeusasuminen on asukkaalle kaikista edullisin asumismuoto. Tämä tieto löytyy Aran vuosittain julkaisemista tilastoista.” -Anonyymi

Markkinoille kritiikin muodosti aineistossa ekologian maailma, jonka edustavuus jäi aineistossa marginaaliseen asemaan verrattuna muihin oikeuttamisen maailmoihin. Kuitenkin siellä, missä ympäristöteemat nousivat esiin, niitä käytettiin lähinnä arvovalintojen ja poliittisen päätöksenteon kritiikkinä.

”Mykkänen on yksi paskiainen. Ympäristöministerinä valitsee rahan eikä luonnonsuojelua ja asuntoministerinä haluaa asolaiset pihalle. On siinä k-pää.”-anonyymi 18.6.2024

Keskustelupalstoilla myös kritisoitiin asumisoikeusjärjestelmän alkuperäistä tarkoitusta, jossa tuki ei ole kohdennettu oikein. Tästä nostettiin esiin kysymyksiä, joissa “keskituloiset” voivat hyötyä subventoidusta asumisesta. Tämä näyttäytyi keskusteluissa moraalisesti vääränä ja epäoikeudenmukaisena.

”Miksi niitä, joilla on rahaa melkein asunnon hinnan panttimaksuun, pitäisi tukea arajärjestelmällä? Sitten vielä vaaditaan, että aso-asunnot pitäisi olla vain “paremmalle väelle”.
-Anonyymi 7.8.2023

ASO-järjestelmää kuvattiin aineistossa myös tärkeänä välimuotona niille, joilla ei ole mahdollisuuksia omistusasumiseen, mutta jotka tarvitsevan vuokra-asumista edullisemmän ja pysyvämmän muodon. Sen kuvattiin täydentävän suomalaisten asuntomarkkinoiden aukkoja.

”Juuri siksi tarvitaan asumisoikeusasuntoja koska kaikki eivät ole oikeutettuja tulojensa perusteella asumistukeen mutta toisaalta vuokrat ovat nostettu niin tappiin ettei normaalielämiseen jää juuri mitään. Siihen väliin sopii mainiosti aso-asunnot.” -Anonyymi 17.7.2023

5 Johtopäätökset

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkasteltiin asumisoikeusjärjestelmään kohdistuvaa julkista keskustelua Suomi24-keskustelupalstalla hallituksen ajamiin uudistusten kontekstissa. Tutkielman tavoitteena oli hahmottaa, millä tavoin asumisoikeus jäsentyy keskustelijoiden puheessa ja millaisia oikeuttamisen keinoja eri näkökulman edustavat. Tutkielma toteutettiin laadullisena analyysinä käyttäen teorialähtöistä sisällönanalyysia, ja sen viitekehyksenä toimi julkisen oikeuttamisen analyysimenetelmä. Aineistona oli 278 viestiä, jotka jaettiin kolmeen pääluokkaan: inspiraation, kansalaisuuden ja maineen maailma; kodin maailma; sekä markkinoiden ja teollisuuden maailma, jossa ekologian maailma esiintyi kritiikkinä markkinoiden maailmalle.

Keskustelusta oli löydettävissä kaikki seitsemän oikeuttamisen maailmaa, jotka ilmenivät keskusteluissa kuitenkin eri painotuksin. Ekologian maailma jäi keskusteluissa marginaaliin, mikä viittaa siihen, ettei ympäristökysymyksiä koettu yhtä merkityksellisiksi kuin muita asumiseen liittyviä teemoja. Tutkielman tavoitteena ei ollut asettaa maailmoja tärkeysjärjestykseen, vaan tuoda näkyväksi yleisesti esiintyviä teemoja, jotka auttavat ymmärtämään asumisoikeusjärjestelmää ja sen uudistuksiin liittyvää julkista keskustelua. Tutkielman perusteella voidaan todeta, että asumisoikeus ei näyttäyty julkisessa keskustelussa pelkästään hallintamuotona, vaan siihen liitetään laajempia merkityksiä, jotka ulottuvat moraalisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin ulottuvuuksiin.

Keskustelun sävy oli kauttaaltaan epävarma ja huolestunut. Tämä osoittaa, kuinka tärkeänä ja henkilökohtaisena asumisen kysymykset koetaan – järjestelmää koskeva muutos voi herättää huolta, vaikka sen käytännön vaikutukset nykyisiin asukkaisiin olisivat vähäisiä.

Epävarmuus kohdistui erityisesti asumisen jatkuvuuteen ja järjestelmän tulevaisuuteen. Asumisoikeuden lupaus asumisen turvasta ja jatkuvuudesta on piirre, joka erottaa sen olennaisesti vuokra-asumisesta. Koti voi toimia paikkana, jossa yksilöt pyrkivät saavuttamaan ontologista turvallisuutta maailmassa, joka näyttäytyy ajoittain uhkaavana ja hallitsemattomana (Dupuis & Thorns 1998). Epävarmuus asumismuodon säilymisestä voidaan siis nähdä etenkin turvan kokemusta heikentävänä tekijänä. Vaikka viimeaikaiset poliittiset uudistukset ovat herättäneet ymmärrettyä huolta asumisoikeusjärjestelmän tulevaisuudesta, voidaan katsoa, että osa huolesta perustuu ennako-oletuksiin, sillä

järjestelmässä ei ole toistaiseksi tapahtunut muita merkittäviä muutoksia.

Asumisoikeusasuntojen tulevaisuus tarkentuu kuitenkin vasta tulevina vuosina (Leinamo ym. 2024).

Yksi keskustelua ylläpitävä ja yhdistävä teema oli asukasidentiteetti. Keskusteluissa nousi esiin huoli asumisoikeusasukkaiden marginalisoitumisesta, erityisesti tilanteissa, joissa vuokralaisten osuus asumiskohteissa kasvaa. Tämä voidaan kytkeä laajempaan keskusteluun segregatiosta ja asuinalueiden leimautumisesta (Slater 2013). Identiteetin ja asumismuodon välinen suhde näyttäytyy keskeisenä, sillä asumisen hallintamuoto ei ole ainoastaan tekninen, vaan se vaikuttaa ihmisten kokemuksiin sosiaalisesta asemasta ja kuulumisesta. Vuokra-asumisen voimakas leimautuminen kytkeytyy kuitenkin laajempiin yhteiskunnallisiin diskursseihin, joissa korostuu yksilöiden pyrkimys sosiaaliseen erottautumiseen.

Globaalilla tasolla päätöksenteko on viime vuosikymmeninä nojautunut vahvasti markkinaehtoiisiin ratkaisuihin, mikä on kärjistänyt asumiseen liittyviä eriarvoisuuksia (Wetzstein 2017). Tämä kehityssuunta heijastuu myös suomalaiseen keskusteluun, jossa epäillään asumisoikeusjärjestelmän ajautuvan kohti markkinalähtöistä mallia. Tutkielman pohjalta voidaan todeta, että poliittiset muutokset eivät tapahdu tyhjiössä – niillä on vaikutuksia siihen, miten kansalaiset kokevat oikeudenmukaisuuden, turvan ja jatkuvuuden asumisessaan.

Tutkielman kannalta poliittisten uudistusten synnyttämä epävarmuus tarjosi hedelmällisen maaperän tarkastella välimallin asumisen – kuten asumisoikeuden – roolia osana suomalaista asuntojärjestelmää. Juuri kriisitilanteissa, joissa normaalit toimintamallit järkkyvät, saadaan tietoa taustalla vaikuttavista rakenteista ja oletuksista, joita ei tavallisesti tiedosteta (Luhtakallio & Ylä-Anttila 2011). Asumisoikeusasuminen voidaan nähdä olevan murrosvaiheessa, jota voidaan pitää eräänlaisena kriisitilanteena; se on herättänyt julkisessa keskustelussa erinäisiä kysymyksiä oikeudenmukaisuudesta. Tällaisissa murrostilanteissa voi myös avautua niin kutsuttu ”mahdollisuuksien ikkuna”, jolloin aiemmin vakiintuneita käytäntöjä voidaan haastaa ja uudistaa, mahdollistaen uuden kehityspolun muodostumisen (Mahoney 2000).

Välimallin asumisen mahdollisuuksia tulisi tarkastella vaihtoehtona asuntopolitiikan keskeisiin haasteisiin, kuten korkeisiin asumiskustannuksiin, segregatiion ehkäisyyn ja

asuntomarkkinoiden polarisoitumiseen. Olemassa olevia toimivia ratkaisuja tulisi kehittää sen sijaan, että ne ajettaisiin alas tai korvattaisiin uusilla ja mahdollisesti vähemmän toimivilla malleilla. Mikäli valtion tuki asumiseen kaventuu vain pienituloisille ja erityistä tukea tarvitseville kohdennetuksi ratkaisuksi, on vaarana, että asuinalueet alkavat eriytyä – sen sijaan että asumista kehitettäisiin koko väestölle suunnattuna vaihtoehtona. (Leinamo ym. 2024, 19-50.) Tutkielman perusteella voidaan esittää, että välimallin asuminen on toimiva ratkaisu, jota tulisi tarkastella osana Suomen asuntopolitiikkaa myös tulevaisuudessa.

Yhteenvedona voidaan todeta, että asumisoikeusjärjestelmään kohdistuva julkinen keskustelu kuvastaa syvempää huolta asumisen jatkuvuudesta murrostilanteessa, jossa poliittiset uudistukset ja markkinalähtöiset suuntauukset haastavat vakiintuneita rakenteita. Asumisoikeus näyttäytyy tällöin paitsi konkreettisenä asumismuotona, mutta myös vaihtoehtona, joka voi vastata laajempiin yhteiskunnallisiin haasteisiin, kuten segregaaation ehkäisyyn ja asumisen kohtuuhintaisuuteen. Asumisoikeusjärjestelmän tulevaisuus ei ole vain taloudellinen kysymys, vaan se heijastaa laajempia ideologisia valintoja ja arvoja, joiden kautta määrittyy suomalaisen asuntopolitiikan suunta.

Lähteet:

Anonyymi, (2024, huhtikuu 29). *Hallituksen muutokset asumisoikeuteen 2025*. Suomi24. (Viitattu 24.2.2025) <https://keskustelu.suomi24.fi/t/18386278/hallituksen-muutokset-asumisoikeuteen-2025>

Anonyymi, (2023, heinäkuu 7). *Uusi hallitus lakkauttaa asorakentamisen*. Suomi24. (Viitattu 24.2.2025) <https://keskustelu.suomi24.fi/t/17921413/uusi-hallitus-lakkauttaa-aso-rakentamisen!>

Anonyymi, (2024, toukokuu 7). *Kuis käy asumisoikeusasuntojen tulevaisuudessa*. Suomi24. (Viitattu 25.2.2025) <https://keskustelu.suomi24.fi/t/18396570/kuis-kay-asumisoikeusasuntojen-tulevaisuudessa>

Bengtsson, B., (2001). Housing as a Social Right: Implications for Welfare State Theory. *Scandinavian Political Studies*, 24(4), 255–275. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.00056>

Bengtsson, B., Annaniassen, E., Jensen, L., Ruonavaara, H., & Sveinsson, J. R. (2006). *Varför så olika? : nordisk bostadspolitik i jämförande historisk ljus*. Égalité.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Boltanski, L., Thévenot, L., & Porter, C. (2006). *On justification : economies of worth*. Princeton University Press.

Brotherus, J., Kuronen, M., & Ympäristöministeriö (2024) Selvitys välimallin asumisen tarpeesta suurimmilla kaupunkiseudulla. Ympäristöministeriön julkaisuja 2024:33

Clawson Alan: *Corporatism & Welfare. Social Policy and State Intervention in Britain*, London

Couldry, N., & Hepp, A. (2013). Conceptualizing Mediatization: Contexts, Traditions, Arguments. *Communication Theory*, 23(3), 191–202. <https://doi.org/10.1111/comt.12019>

Dupuis, A., & Thorns, D. C. (1998). Home, Home Ownership and the Search for Ontological Security. *The Sociological Review (Keele)*, 46(1), 24–47. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.00088>

Elsinga, M. (2012). Intermediate Housing Tenures. In *International Encyclopedia of Housing and Home*, Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-047163-1.00210-1>

Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Polity Press.

Georg, V. (1984). *The Aims and Consequences of Social Policy*. Approaches to Welfare. Routledge & Kegan 1984

Hacking, I., Koskinen, I., & Vastapaino, kustantaja. (2009). *Mitä sosiaalinen konstruktionismi on?* Vastapaino.

Hastings, A. (2000). Discourse Analysis: What Does it Offer Housing Studies? *Housing, Theory, and Society*, 17(3), 131–139. <https://doi.org/10.1080/14036090051084441>

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., Sinivuori, E., & Tammi, kustantaja. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15., uudistettu painos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Jauhiainen, S., Sihvonen, E., Räsänen, T., Veilahti, A., Mikkola, H., & Suomi. Kansaneläkelaitos. Tutkimus- ja kehitysyksikkö. (2019). *Asumista tukemassa : yleinen asumistuki tuensaajien ja vuokranantajien näkökulmista ja eurooppalaisessa vertailussa*. Kela.

Juntto, A., & Asuntohallitus, julkaisija. (1990). *Asuntokysymys Suomessa Topeliuksesta tulopolitiikkaan*. Valtion painatuskeskus.

Juntto, A. (2008). *Asumisen muutos ja tulevaisuus : rakennetarkastelu : erilaistuva asuminen, osaprojekti 1*. Ympäristöministeriö.

Juntto, A., & Gaudeamus oy, kustantaja. (2010). *Asumisen unelmat ja arki : suomalainen asuminen muutoksessa*. Gaudeamus Helsinki University Press.

Juvenius, J. (2024). What does universalism mean in social housing - moral justification of social housing in Finland. *Cities*, 152, 105182-. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.105182>

- Kela. (2025) *Yleisen asumistuen maksaminen omistusasuntoihin päättyy 31.12.2024*. Viitattu 28.5.2025 <https://www.kela.fi/ajankohtaista/yleisen-asumistuen-maksaminen-omistusasuntoihin-paattyy-31.12.2024>
- Kela. (2025) *Näin kelan tuet muuttuvat*. Viitattu 20.5.2025, https://www.kela.fi/ajankohtaista/nain-kelan-tuet-muuttuvat-2025?utm_source=chatgpt.com#muutoksia-tyottomyystukiin-2025
- Kemeny, J. (2001). Comparative housing and welfare: Theorising the relationship. *Journal of Housing and the Built Environment*, 16(1), 53–70. <https://doi.org/10.1023/A:1011526416064>
- Kemeny, J. (1995). *From public housing to the social market : rental policy strategies in comparative perspective*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203033807>
- Kemeny, J. (1981). *The myth of home-ownership : private versus public choices in housing tenure*. Routledge & Kegan Paul.
- Kettunen, H., & Ruonavaara, H. (2015). Discoursing deregulation: the case of the Finnish rental housing market. *International Journal of Housing Policy*, 15(2), 187–204. <https://doi.org/10.1080/14616718.2014.990774>
- Kortteinen, M., Tuominen, M., & Vaattovaara, M., (2005). Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 70 : 2
- Kuivalainen, S., & Niemelä, M. (2010). From universalism to selectivism: the ideational turn of the anti-poverty policies in Finland. *Journal of European Social Policy*, 20(3), 263–276. <https://doi.org/10.1177/0958928710364432>
- Kuusi, E., & Werner Söderström osakeyhtiö, kustantaja. (1931). *Sosiaalipolitiikka. Edellinen nide*. WSOY.
- Leinamo, K., Alho, T., Forss, T., Karvinen, P., Mäkelä, M., Takala, J., & TVT Asunnot julkaisija. (2024). *Koti, yksilö ja yhteiskunta : näkökulmia kohtuuhintaiseen vuokra-asumiseen*. TVT Asunnot Oy.
- Lowe, S. (2004). *Housing Policy Analysis*. In: *Housing Policy Analysis*. Palgrave, London. https://doi.org/10.1007/978-1-137-09061-4_1

- Luhtakallio, E., & Ylä-Anttila, T. (2011). Julkisen Oikeuttamisen Analyysi Sosiologisena Tutkimusmenetelmänä. *Sociologia*.
- Mahoney, J. (2000). Path Dependence in Historical Sociology. *Theory and Society*, 29(4), 507–548. <http://www.jstor.org/stable/3108585>
- Malpass, P. (2008). Housing and the New Welfare State: Wobbly Pillar or Cornerstone? *Housing Studies*, 23(1), 1–19. <https://doi.org/10.1080/02673030701731100>
- Monk, S., & Whitehead, C. (2010). *Making housing more affordable: the role of intermediate tenures* (1st ed., Vol. 35, pp. xxii–xxii). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781444327854>
- Mäki-Fränti, P., & Laukkanen, T. (2010). *ARA-vuokratalokanta murroksessa : rajoituksista vapautuneiden talojen käyttö ja omistajien suunnitelmat vapautuville taloille*. Ympäristöministeriö.
- Niemelä, M., & Saarinen, A. (2012). The role of ideas and institutional change in Finnish public sector reform. *Policy and Politics*, 40(2), 171–191. <https://doi.org/10.1332/147084411X581871>
- Ruonavaara, H. 2020. 'Rethinking the Concept of 'Housing Regime'.' *Critical Housing Analysis* 7 (1): 5-14. <https://doi.org/10.13060/23362839.2020.7.1.499>
- Ruonavaara, H. 2017. 'Retrenchment and Social Housing: The Case of Finland.' *Critical Housing Analysis* 4 (2): 8-18. <https://doi.org/10.13060/23362839.2017.4.2.382>
- Saarinen, A., Salmenniemi, S., Keränen, H., (2014). Hyvinvointivaltiosta hyvinvoivaan valtioon. Hyvinvointi ja kansalaisuus suomalaisessa poliittisessä diskurssissa. Julkkari
- Slater, T. (2018). The invention of the 'sink estate': Consequential categorisation and the UK housing crisis. *The Sociological Review (Keele)*, 66(4), 877–897. <https://doi.org/10.1177/0038026118777451>

Stephens, M. 2016. 'The Use of Esping-Andersen and Kemeny's Welfare and Housing Regimes in Housing Research.' *Critical Housing Analysis* 3 (1): 19-29.

<https://doi.org/10.13060/23362839.2016.3.1.250>

Sutela, E. (2024). The role of municipalities in promoting housing affordability: an analysis of three Finnish cities. *Urban Research & Practice*, 17(3), 347–370.

<https://doi.org/10.1080/17535069.2023.2206793>

Sutela, E., Ruoppila, S., Rasinkangas, J., & Juvenius, J. (2020). Kohtuuhintaisen asumisen hajanainen kokonaisuus. *Yhdyskuntasuunnittelu-Lehti*, 58(1), 10–32. <https://doi.org/10.33357/ys.89282>

Tuomi, J., Sarajärvi, A., & Tammi, kustantaja. (2024). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Malpass, P. (2008). Housing and the New Welfare State: Wobbly Pillar or Cornerstone? *Housing Studies*, 23(1), 1–19. <https://doi.org/10.1080/02673030701731100>

Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus. (2024) *Aran lakkauttaminen ja tehtävien siirto*. Viitattu 14.5.2025 <https://www.varke.fi/fi/ajankohtaista/aran-lakkauttaminen-ja-tehtavien-siirto>

Webscale. (2018). *Suomi24 uudistuu*. Viitattu 26.5.2025

<https://www.webscale.fi/asiakastarinat/suomi24-uudistuu>

Wetzstein, S. (2017). The global urban housing affordability crisis. *Urban Studies (Edinburgh, Scotland)*, 54(14), 3159–3177. <https://doi.org/10.1177/0042098017711649>

Ympäristöministeriö. (2025). Asumisoikeusasuminen. Ympäristöministeriö. (Viitattu 24.5.2025) Osoitteesta <https://ym.fi/asumisoikeusasuminen>